

Nr 127

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med hemställan om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering, m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1960.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels begära riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat;

dels ock inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264), så ock om fortsatt giltighet av samma förordning.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begäres riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. För riksdagens yttrande framlägges i anslutning härtill förslag till bestämmelser om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid. Vissa jämkningar i liberaliserande riktning avses skola ske i förordningen, främst såvitt angår ansvarsbestämmelserna.

Förslag

till

förordning om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264),
så ock om fortsatt giltighet av samma förordning

Härigenom förordnas, dels att 6, 15, 17, 19 och 21 §§ valutaförordningen den 5 juni 1959 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att förordningen, vilken gäller till och med den 30 juni 1960, i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1961.

(Nuvarande lydelse)

6 §.

Betalningsmedel så — — — till riket.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest den, som är bosatt här i riket, skall

1) direkt eller genom annans förmedling, i annat fall än i första stycket avses, mottaga betalning från någon, som är bosatt i utlandet;

2) lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet; eller

3) ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot någon av de i 2 och 4—10 §§ meddelade föreskrifterna eller

2) för kringgående av förbud, som gäller enligt dylik föreskrift, använder sig av eller medverkar såsom bulvan eller

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt till förvärv eller föryttning av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller till riksbankens tillstånd, där sådant erfordras, eller

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Betalningsmedel så — — — till riket.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest den, som är bosatt här i riket, skall

1) direkt eller genom annans förmedling, i annat fall än i första stycket avses, mottaga betalning från någon, som är bosatt i utlandet; eller

2) ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot någon av de i 2 och 4—10 §§ meddelade föreskrifterna eller

2) för kringgående av förbud, som gäller enligt dylik föreskrift, använder sig av eller medverkar såsom bulvan eller

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt till förvärv eller föryttning av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller ock riksbankens tillstånd, där sådant erfordras, eller

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

4) uraktlåter att fullgöra av riksbanken jämlikt 13 § första eller andra stycket föreskriven uppgiftsskyldighet eller ock

5) för fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet, som under 4) sägs, avgiver oriktig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbetet i högst två år dömas.

Förbryter sig någon av vårdslöshet på sätt i första stycket sägs, vare straffet dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.

17 §.

Dömes någon till straff enligt 15 eller 16 §, må domstolen, efter ty skäligt finnes, kunna förordna, att betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför skola, ändock att de ej tillhöra den dömda, vara, helt eller intill visst belopp, förverkade till kronan eller att den dömda skall vara pliktig att till kronan, helt eller delvis, utgiva deras värde.

Påföljd av förverkande må dock ej inträda, där egendom, varom i första stycket sägs, tillhör annan än den dömda och ägaren icke finnes hava ägt kännedom om brottet eller skälig anledning att misstänka detsamma.

19 §.

Medverkan till brott, som i denna förordning sägs, straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat, och skall därvid vad i 17 § sägs äga motsvarande tillämpning.

21 §.

I fråga om de i 4 §, 6 § första stycket och 7 § meddelade förbud skall vad i gällande författningar om straff för olovlig varuutförsel eller varuinförsel är stadgat angående beslag och tillsyn äga motsvarande tillämpning; dock att undersökning å per-

4) uraktlåter att fullgöra av riksbanken jämlikt 13 § första eller andra stycket föreskriven uppgiftsskyldighet eller ock

5) för fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet, som under 4) sägs, avgiver oriktig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbetet i högst två år dömas.

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i första stycket sägs, dömes till dagsböter.

17 §.

Har någon uppsåtligen förövat gärning, som enligt 15 eller 16 § är be- lagd med straff, må betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför förklaras helt eller delvis förverkade till kronan. Utgjordes egendomen av annat än penningar i svenskt mynt och finnes den ej i behåll, må i stället värdet förklaras helt eller delvis förverkat.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

19 §.

Medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

21 §.

I fråga om de i 4 §, 6 § första stycket och 7 § meddelade förbud skall vad i gällande lag om straff för varusmuggling är stadgat angående förundersökning m. m., beslag, husrannsakan och kroppsvisitation äga motsvarande tillämpning.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

son må å ort och i den ordning, som i nämnda författningar stadgas, företagas närhelst anledning därtill föreligger.

Denna förordning träder i kraft, såvitt avser 21 § den 1 januari 1961, och i övrigt den 1 juli 1960. De äldre bestämmelserna skola dock alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden som hänföra sig till tiden före ikraftträdandet.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars
1960.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *fortsatt valutareglering, m. m.* samt anför därvid följande.

Enligt stadgande i 1 § tredje stycket valutalagen äger under vissa förutsättningar Kungl. Maj:t — på framställning av fullmäktige i riksbanken — med riksdagens samtycke förordna om valutareglering i enlighet med vad i lagen anges. Sådant förordnande har givits för tiden från och med den 1 juli 1959 till och med den 30 juni 1960 (SFS 1959: 263).

Fullmäktige i riksbanken har i skrivelse den 4 februari 1960 hemställt om fortsatt valutareglering under tiden från och med den 1 juli 1960 till och med den 30 juni 1961.

Över fullmäktiges framställning har, efter remiss, *ytttranden* avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, kommerskollegium (efter hörande av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle), Sveriges allmänna exportförening, Svenska bankföreningen, Sveriges grossistförbund och Sveriges industriförbund. Därjämte har ytt-
rande inkommit från Stockholms handelskammare.

Gällande bestämmelser m. m.

Valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) är en fullmaktslag, vilken tidigare förlängts för ett år i sänder men numera — sedan den 1 juli 1959 (SFS nr 262) — gäller tills vidare. Med stöd av valutalagen kan Kungl. Maj:t under vissa i lagen angivna förutsättningar förordna om valutareglering; vid krig inträder denna befogenhet automatiskt. De allmänna föreskrifterna om valutaregleringens tillämpning upptages i valutaförordningen, som utfärdas av Kungl. Maj:t. Riksbanken äger meddela de särskilda tillämpningsföreskrifter, som erfordras i anslutning till valutaförordningen.

De närmare förutsättningarna för valutareglering anges i 1 § valutalagen. Paragrafens första och andra stycken innehåller stadganden om valu-

tareglering vid krig och krigsfara, medan i tredje stycket ges bestämmelser om valutareglering då i andra fall än vid krig eller krigsfara sådan reglering prövas erforderlig för uppnående av det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet.

Förordnande om valutareglering enligt 1 § tredje stycket meddelas, såsom inledningsvis nämnts, av Kungl. Maj:t med riksdagens samtycke efter därom av riksbanken gjord framställning. Förordnandet skall innehålla att vad i 2 § första stycket samt 5 och 9 §§ valutalagen stadgas helt eller delvis skall äga tillämpning under viss tid, högst ett år varje gång. Under samma tid skall jämväl övriga mot nyssnämnda författningsrum svarande stadganden i lagen tillämpas (1 § fjärde stycket). Då riksdagens samtycke till förordnande om valutareglering begäres, skall — enligt stadgande i paragrafens femte stycke — även Kungl. Maj:ts tillämpningsföreskrifter, d. v. s. valutaförordningen, föreläggas riksdagen.

I 1 § valutalagen ges vidare Kungl. Maj:t befogenhet att under särskilda i paragrafen angivna förutsättningar interimistiskt förordna om valutareglering.

Huvudbestämmelsen om i vilka hänseenden valutareglering kan äga rum upptages i 2 § första stycket valutalagen. Denna bestämmelse ger i första hand möjligheter till ingripande på valutamarknaden, varigenom köp och försäljning av utländska betalningsmedel, utländska fordringar samt utländska värdepapper kommer under det allmännas kontroll.

Paragrafen är så utformad att däri under sju särskilda punkter anges vad Kungl. Maj:t äger föreskriva vid förordnande om valutareglering.

Till en början kan föreskrivas,

att allenast riksbanken och bankaktiebolag, som riksbanken därtill bemyndigar (valutabank), må driva handel med utländska sedlar och skiljemynt, med växlar, checkar, andra penninganvisningar och fordringar, som innefattar rätt till betalning i utländskt mynt (utländska betalningsmedel och utländska fordringar), ävensom med aktier, obligationer och likartade värdepapper, vilka är utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet (utländska värdepapper) (punkt 1);

samt att utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper må, mot vederlag som bestämmes i svenskt mynt, förvärvas och föryttras allenast i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, riksbanken bestämmer (punkt 2).

För tillgodoseende av behovet av utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper kan införas föreskrift om att dylika tillgångar skall erbjudas riksbanken eller valutabank till inlösen mot kontant ersättning i svenskt mynt (punkt 3).

Vidare kan föreskrivas,

att svenska och utländska betalningsmedel, fordringar och värdepapper icke utan särskilt tillstånd må utföras ur riket eller på annat sätt överföras till utlandet eller överlätas å den, som är bosatt i utlandet (punkt 4);

att dylika tillgångar icke utan tillstånd av riksbanken må införas till riket (punkt 5);

att över värdepapper, som införes till riket eller som här förvaras för den, som är bosatt i utlandet, så ock över köpeskilling, som influtit vid försäljning av sådana värdepapper, ej må förfogas i vidare mån än Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, riksbanken bestämmer (punkt 6); och

att i annat hänseende än förut sagts ej må över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper utan tillstånd av riksbanken förfogas annorledes än genom föryttring till riksbanken eller till valutabank (punkt 7).

Med de sist angivna föreskrifterna avses att få under kontroll förfaranden som skulle kunna göra ingripanden på valutamarknaden ineffektiva eller som bedömts kunna eljest få icke önskvärda valutamässiga verkningar.

I 5 § valutalagen ges Kungl. Maj:t befogenhet att — där så finnes behövt för tillsyn å efterlevnad av förordnande som meddelats i enlighet med det anförda — vidtaga vissa åtgärder. Berörda befogenheter upptages i paragrafen under tre särskilda punkter. Enligt punkt 1 äger Kungl. Maj:t stadga skyldighet att förete handelsböcker jämte därtill hörande handlingar. Punkt 2 ger Kungl. Maj:t möjlighet att medge rätt för polismyndighet, riksbanken eller tjänsteman, som riksbanken därtill förordnar, att öppna och granska i postverkets vård befintliga brev och andra försändelser till eller från utlandet. Slutligen kan Kungl. Maj:t enligt punkt 3 i övrigt meddela erforderliga föreskrifter för förordnandets genomförande så ock till förhindrande av åtgärder, som är ägnade att uppenbart motverka vinnandet av det med förordnandet avsedda ändamålet.

För överträdelse av föreskrift, som meddelats med stöd av valutalagen, må enligt 9 § stadgas straff. Tillika må bestämmelse meddelas om förverkande till kronan av betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller av vederlag därför, så ock om utgivande av däremot svarande värde.

Före den 1 juli 1959 var valutalagstiftningen som nyss antytts uppbyggd på ett annat sätt än det, för vilket nu redogjorts. Valutalagen var då tidsbegränsad. Förordnande om valutareglering meddelades av Kungl. Maj:t — med riksdagens samtycke — genom utfärdande av tillämpningsföreskrifter (valutaförordningen den 25 februari 1940, nr 97, med däri sedermera vidtagna ändringar). Det av riksdagen ursprungligen lämnade samtycket ansågs fortfarande gälla så länge valutalagens giltighetstid förlängdes. Valutaförordningen kom dock under riksdagens bedömande i samband med ändringarna däri. Valutalagens giltighetstid förlängdes årligen, sista gången för tiden den 1 juli 1958 — den 30 juni 1959. De materiella reglerna för valutaregleringen var då något mera omfattande än de som nu gäller.

Förordnande om valutareglering enligt de från och med den 1 juli 1959 gällande bestämmelserna har, såsom inledningsvis berörts, givits för tiden

från och med sagda dag till och med den 30 juni 1960. Genom förordning den 5 juni 1959 (nr 263) om tillämpning av valutalagen har sålunda Kungl. Maj:t — med riksdagens samtycke — förordnat att vad i 2 § första stycket 1), 2) och 4) — 7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § nämnda lag stadgas skall äga tillämpning under nyss angivna tidsperiod. Stadgandena om hembudsskyldighet (2 § första stycket 3) och om brevkontroll (5 § första stycket 2) omfattas alltså ej av förordnandet.

Därjämte har Kungl. Maj:t — efter riksdagens hörande — utfärdat tillämpningsföreskrifter för valutaregleringen. Dessa har upptagits i *valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)*, vilken gäller under samma tid som valutaregleringen eller sålunda till och med utgången av juni månad 1960. Den därigenom gjorda regleringen innebär i stora drag att köp av utländska betalningsmedel och utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt allenast får ske från riksbanken eller genom dess förmedling och att försäljning av sådana valutor på motsvarande sätt är beroende av riksbankens medverkan; riksbanken kan dock i viktiga hänseenden meddela tillstånd till valutahandel utan iakttagande av denna ordning (2 §). Riksbanken äger närmare bestämma i vilken omfattning och på vilka villkor förvärv eller föryttring, som nyss nämnts, får ske (3 §). För utförsel och införsel av valutor fordras i princip riksbankens tillstånd, likaså för betalning, överföring och överlåtelse mellan här i riket bosatt person (valutainlämning) och i utlandet bosatt person (valutautlämning) eller till konto eller räkning som föres i utlandet eller till förmån för i utlandet bosatt person (4 §, 5 § samt 6 § första stycket och andra stycket 1). Utan tillstånd av riksbanken får ej heller här i riket bosatt person lämna försträckning mot borgen av någon, som är bosatt i utlandet (6 § andra stycket 2) eller — annat än under vissa förutsättningar — ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet (6 § andra stycket 3). Även i en del andra avseenden har begränsningar gjorts i enskildas rätt att fritt förfoga över valutor (7—10 §§). Genom valutaförordningen göres ej inskränkning i riksbanken tillkommande befogenheter eller i den handlingsfrihet, som tillförsäkrats den internationella regleringsbanken i Basel (11 §). Förordningen är ej tillämplig å personal vid främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat (12 §). Riksbanken äger föreskriva viss uppgiftsskyldighet rörande innehav av utländsk valuta (13 §). Riksbanken äger vidare medge befrielse från eller lindring i de skyldigheter, som stadgas i förordningen (14 §). Slutligen upptager förordningen de ansvarsbestämmelser som anknyter till valutaregleringen (15—21 §§).

Rörande det närmare innehållet i och utformningen av de nu berörda bestämmelserna i valutaförordningen må hänvisas till författningstexten, vilken såsom *Bihang* torde få fogas till statsrådsprotokollet.

Bankofullmäktiges framställning

Bankofullmäktige hemställer i sin skrivelse, såsom inledningsvis nämnts, att Kungl. Maj:t måtte med stöd av 1 § tredje stycket valutalagen begära riksdagens samtycke till fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1959 — den 30 juni 1960. Enligt fullmäktiges framställning bör valutaregleringen avse samma lagrum i valutalagen, som nu äger tillämpning, nämligen 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 §.

Såsom i det följande kommer att närmare anges förordar fullmäktige därjämte, dels att en viss lättnad i valutaregleringen i förhållande till vad som nu gäller införes i valutaförordningen, och dels att kretsen av de institutioner som äger driva valutahandel vidgas i vissa hänseenden.

I sin skrivelse erinrar fullmäktige till en början om att, då föregående år förordnande gavs om valutareglering för tiden intill den 1 juli 1960, det svenska valutaläget var relativt stabilt. Vidare hade bl. a. genom det internationella ekonomiska samarbetet valutornas utbyttbarhet ökats. Vittgående lättnader i valutaregleringen liksom i regleringen av utrikeshandeln hade efter hand möjliggjorts. För betalningar avseende transaktioner av löpande natur hade sålunda, anför fullmäktige, uppnåtts en i det närmaste fullständig frihet, varemot såsom valutaregleringens viktigaste uppgift kvarstod att kontrollera kapitalrörelserna.

Den valutasituation, i vilken sålunda beslut fattades om valutareglering för tiden intill den 1 juli 1960, är i sina huvuddrag alltså oförändrad, fortsätter fullmäktige. Främst med hänsyn till behovet av kontroll över kapitalrörelserna är enligt fullmäktiges mening erforderligt att valutaregleringen består även för tiden efter den 1 juli 1960. Fullmäktige framhåller att — fränsett Sveriges betalningsarrangemang med Sovjet, vilka grundar sig på clearing — de bilaterala betalningsarrangemang som Sverige alltså upprätthåller är beroende av att betalningar från och till Sverige kan styras av valutaregleringen. Ehuru totalt sett dessa betalningsarrangemang är av ringa betydelse, nödvändiggör de alltså valutareglering, låt vara att i ett läge där valutareglering av andra skäl kan avskaffas en omläggning till clearingavtal är tekniskt möjlig.

Fullmäktige finner vissa skäl kunna tala för att upptaga frågan om en författningsmässig nydaning av valutaregleringen och anför.

Ett skäl för en sådan materiell översyn av valutaförfattningarna kan ses redan i det förhållandet att dessa tillkommit i det speciella krisläget 1939—1940 och då hade till uppgift att skapa förutsättningar för en ransonering av valutor, medan författningarna under efterkrigsåren väsentligen måst tagas i anspråk för andra uppgifter såsom att förhindra icke önskvärda kapitalrörelser samt kontrollera och leda betalningar till och från Sverige i bestämda betalningskanaler. Motsatsen mellan å ena sidan gällande valutaförordnings omfattande förbud och å andra sidan den faktiska frihet som finnes enligt riksbankens dispenser bidrager också till att göra det materiella innehållet i valutaregleringen svårtillgängligt. Dessa skäl för en

översyn av valutaförfattningarna ha varit för handen under åtskillig tid. Så länge valutalagen varit provisorisk och hållits i kraft genom årliga förlängningar har det emellertid knappast varit anledning att materiellt överarbeta valutaförfattningarna. I och med att valutaregleringslagen nu fastare infogats i lagstiftningen kunde det framstå som mera angeläget att mot bakgrund av vunna erfarenheter ompröva hur valutaförfattningarna böra konstrueras.

Trots vad sålunda framhållits anser sig emellertid fullmäktige ej kunna tillstyrka, att en författningsöversyn igångsättes i nuvarande läge. Den internationella utvecklingen på valutaområdet synes nämligen för närvarande befinna sig i ett övergångsskede, ur vilket kan komma att framgå nya utvecklingslinjer beträffande upprätthållandet av valutarestriktioner. Innan sålunda bilden på det internationella valutaområdet klarnat torde man, enligt fullmäktiges mening, ej böra på längre sikt söka bedöma formerna för en eventuell valutareglering i Sverige. Med hänsyn härtill finner fullmäktige lämpligast att med frågan om allmän översyn av valutaförfattningarna får tillsvidare anstå.

Fullmäktige uttalar att ett bibehållande av valutaregleringen för ytterligare en tid utan någon genomgripande omarbetning av valutaförfattningarna aktualiserar spörsmålet, om det är möjligt att i stället genom upphävande av några nu gällande förbud i valutaförordningen bringa denna författning i närmare överensstämmelse med den valutareglering som faktiskt upprätthålles. Fullmäktige anför härom.

De valutabestämmelser, som måhända då först komma i blickfältet, äro 5 § 3) och 6 § andra stycket 1) valutaförordningen. De i dessa författningsrum stadgade förbuden för valutainlämning att verkställa betalning till respektive mottaga betalning från valutautlämning torde nämligen framstå som de djupast ingripande av de valutarättsliga stadgandena och kunna föranleda sammanstötningar med civilrättsligt gällande förpliktelser. Åtminstone så länge valutaregleringen behöver tagas i anspråk för att verka till hemtagning av betalningar till Sverige och leda betalningar i bestämda betalningskanaler synas emellertid betalningsförbuden nödvändiga. Såsom nyss nämnts äro de även erforderliga med hänsyn till Sveriges bilaterala betalningsarrangemang.

Fullmäktige anser däremot att ur valutaförordningen kan utgå det i 6 § andra stycket 2) stadgade förbudet för den, som är bosatt här i riket, att lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet. Under senare tid har nämligen regelmässigt dispens beviljats från detta förbud.

I sin framställning upptager fullmäktige även frågan om ändring av kretsen av dem som må driva handel med valutor och anför.

Enligt 2 § 1) valutalagen kan rätten att idka valutahandel förbehållas riksbanken och bankaktiebolag, varjämte enligt 3 § samma lag ges möjlighet att utan hinder av förordnande enligt 2 §, meddela särskilt tillstånd att driva sådan valutahandel, som är erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål. Av valutalagen sålunda förutsatta begränsningar i rätten att driva valutahandel ha givits i valutaförordningen 2 § andra stycket a) och c), varjämte Kungl. Maj:t i samma författnings-

rum b) meddelat postverket tillstånd »att driva den handel med utländska betalningsmedel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar och postgiro». Under senare tid har i olika sammanhang upptagits frågan om utvidgning av möjligheterna att driva valutahandel. Sålunda har från generalpoststyrelsens sida framställts önskemål om att postgirokontoret måtte jämföras med valutabank för att kunna hålla bankkonton i utlandet och genomföra vissa för poströrelsen erforderliga valutaaffärer. Denna framställning har med hänsyn till valutaförfattningarnas nuvarande avfattning måst avvisas, ehuru sakliga skäl härför ej kunna anses föreligga. Då riksbanken vidare haft att taga ställning till en begäran från Sparbankernas banks sida om att få utnyttja sparbanker i valutahandeln genom att för försäljning deponera av Sparbankernas bank in blanco-utställda checkar hos sparbanker, har riksbankens valutastyrelse icke ansett det avsedda förfarandet förenligt med den ensamrätt att handla med valutor som i valutaförfattningarna tillerkänts riksbanken och bankaktiebolag. Om det av allmänna skäl anses vara en sparbanksuppgift att medverka vid utlandsbetalningar, borde det emellertid ej ur valutaregleringssynpunkt möta hinder mot att låta sådana sparbanker, där för uppgifterna tillräckligt kvalificerad personal finnes tillgänglig, delta i valutahandeln.

Med åberopande av vad sålunda anförts uttalar fullmäktige uppfattningen att — ehuru någon allmän översyn av valutaförfattningarna nu ej synes böra komma till stånd — det likväl bör övervägas att genom ändringar av, om så anses erforderligt, 2 § första stycket 1) valutalagen och av 2 § andra stycket valutaförordningen vidga kretsen av dem som äger driva handel med utländska valutor.

Fullmäktige anmäler slutligen att riksbankens valutastyrelse behandlat frågan, vilka ändringar i valutaförordningen som kan anses påkallade därest valutaregleringen förlänges, och därvid enhälligt anslutit sig till fullmäktiges uppfattning att 6 § andra stycket 2) valutaförordningen bör utgå och kretsen av de till valutahandel berättigade vidgas medan valutaförordningens betalningsförbud alltjämt bör bibehållas.

Enligt ett vid bankofullmäktiges skrivelse fogat protokollsutdrag har inom fullmäktige herrar *Svärd*, *Wedén* och *Elofsson* anmält reservation samt hävdad, att tiden är inne för en genomgripande översyn av den svenska valutaregleringen och dess materiella innehåll. Reservanterna säger sig inte kunna finna några avgörande skäl, som talar mot en sådan översyn, trots att de är medvetna om att den internationella diskussionen i hithörande frågor ännu är något trevande och osäker. Enligt reservanternas mening borde fullmäktige hos Kungl. Maj:t begära en översyn, byggd på undersökningar under medverkan av expertis också från näringslivet.

Remissyttrandena

Riksgäldsfullmäktige, bank- och fondinspektionen och kommerskollegium tillstyrker fortsatt valutareglering under den av bankofullmäktige föreslagna tiden och med det materiella innehåll fullmäktige förordad. Ej

heller Svenska bankföreningen vill motsätta sig sådan reglering under ytterligare ett år, därest en av föreningen begärd utredning rörande valutaregleringen icke hinner slutföras så tidigt att resultatet därav hinner föreläggas innevarande riksdag. Även övriga remissinstanser godtager en fortsatt valutareglering. Exportföreningen, industriförbundet och Stockholms handelskammare, vilka avgivit ett gemensamt yttrande, anser dock, att förordnande om valutareglering ej bör meddelas för längre tid än till innevarande års utgång, och förordar för denna tid en mindre ingripande reglering än den av bankofullmäktige föreslagna. De tre nämnda organisationerna förutsätter vid sitt ställningstagande att en utredning i syfte att avveckla den nuvarande valutaregleringen snarast kommer till stånd. Grossistförbundet intager samma ståndpunkt som de nyssnämnda organisationerna. En utredning rörande valutaregleringen förordas av kommerskollegium. Riksgäldsfullmäktige föreslår en översyn av valutaförfattningarna.

Samtliga remissinstanser tillstyrker bankofullmäktiges förslag, att förbudet för här i riket bosatt att lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet, skall utgå ur valutaförordningen. I frågan om en vidgning av kretsen av de institutioner, som äger driva valutahandel, har vissa betänkligheter anförts.

Rörande det närmare innehållet i remissyttrandena kan nämnas följande.

Riksgäldsfullmäktige finner behov föreligga av en allmän översyn av valutaförfattningarna och förordar att frågan därom snarast upptages av bankofullmäktige till förnyat övervägande. Riksgäldsfullmäktige anser sig inte böra taga ställning till frågan om en vidgning av kretsen av dem, som äger driva valutahandel.

Bank- och fondinspektionen har ingenting att invända mot att postgirokontoret får rätt att driva handel med utländska valutor. Inspektionen kan även gå med på att sparbank engageras i valutahandeln under förutsättning att den har en för ändamålet lämplig organisation och att verksamheten bedrivs i betryggande ordning. Inspektionen anser emellertid att det i bankofullmäktiges framställning nämnda systemet med in blanco-utställda checkar i sistnämnda avseende icke fyller rimliga krav.

Kommerskollegium anför, att i vårt land enighet i stort sett torde råda om att ännu kvarvarande hinder mot fria betalningsrörelser snarast möjligt bör borttagas. Målsättningen synes enligt kollegium vara densamma inom flertalet andra västeuropeiska länder. För befrämjande av en fortsatt liberalisering av betalningar av olika slag länderna emellan pågår också nu ett i ökad takt bedrivet arbete icke blott i samband med den europeiska integrationen utan även inom organisationerna för betalningsfrågor av monedial räckvidd. Kollegium framhåller att det är vanskligt att nu uttala sig om vilka resultat som kan framkomma ur detta arbete och vilka återverkningar det skulle kunna få på svenska valutaförhållanden. Sannolikt kommer dock, menar kollegium, förutsättningar att skapas för en fortsatt liberalisering.

Ovissheten om den internationella utvecklingen på kapitalrörelsernas område manar också enligt kollegii åsikt till försiktighet när det gäller att bedöma hithörande frågor. Sålunda måste det anses uteslutet att valutaregleringen i vårt land upphäves, innan frågorna blivit ingående och allsidigt utredda. Visserligen bör, anför kollegium, enligt bankofullmäktiges mening denna utredning anstå tills de internationella förhållandena klarnat, men det synes förhålla sig så, att vissa länder för kapitalrörelser i förhållande till andra länder börjat tillämpa mera liberala regler än tidigare. Främst på grund härav och då den slutliga utformningen av internationella regler på området troligen dröjer, ansluter sig kollegium till uppfattningen att berörda utredning bör påbörjas redan nu. Det är angeläget, uttalar kollegium, att kunna anpassa den svenska valutaregleringen till de faktiska förhållandena på den internationella kapitalmarknaden. Utredningen bör ske i nära samråd med näringslivet. Kollegium omtalar att också de av kollegium hörda företrädarna för näringslivet — med hänsyn till den betydelse som kapitalrörelserna kan väntas få för den integrerade handeln i Europa — hemställt att till underlättande av valutareglernings utveckling en utredning påbörjas under medverkan av näringslivet.

Kollegium förklarar sig — vid tillstyrkandet av att valutaregleringen förlänges för ett år framåt — förutsätta, att de av bankofullmäktige förordade uppmjukningarna därvid genomföres. Enligt kollegii mening bör ytterligare uppmjukningar i regleringen anstå i avbidan på resultatet av den förordade utredningen.

Svenska bankföreningen uttalar att av bankofullmäktiges skrivelse framgår, att valutarestriktionerna numera knappast har någon betydelse i fråga om betalningar avseende transaktioner av löpande natur, utan användes huvudsakligen för att kontrollera kapitalrörelserna. Som motiv för ett bibehållande av valutaregleringen även efter den 1 juli 1960 anför bankofullmäktige också främst, framhåller bankföreningen, att kontroll över kapitalrörelserna fortfarande är behövlig. Enligt bankföreningens mening är det i hög grad angeläget att kapitalrörelser såväl till som från Sverige kan få äga rum i betydligt större utsträckning än för närvarande. På den europeiska kontinenten kan i dag skönjas en tydlig tendens att medge större rörlighet för kapitalet. Etablering av företag i andra länder än det egna blir, anför bankföreningen, allt vanligare, och det förekommer också i stor utsträckning att främmande kapitalmarknader tages i anspråk för emission av obligationslån. Även handeln med utländska värdepapper har på flera håll mer eller mindre fullständigt frigjorts, och ett förslag om mera allmän liberalisering av denna handel torde enligt bankföreningen inom kort komma att föreläggas OEEC:s ministerråd. Allt detta ligger också, anför föreningen, helt i linje med de ekonomiska samarbetssträvanden som hittills resulterat i sex- och sju-statsavtalen och som man hoppas så småningom skall vinna ytterligare framgång. I dessa strävanden har vårt land spelat en framträdande roll, och det förefaller därför bankföreningen inkonsekvent att samtidigt bibehålla en restriktiv inställning till kapitalrörelser över gränserna.

Utan rörlighet även för kapitalet kan nämligen de möjligheter till rationalisering och expansion man velat vinna med integrationen icke tillvaratas i full utsträckning. Bankföreningen är för sin del icke övertygad om att några större skadeverkningar på vårt lands ekonomi skulle behöva inträda ens vid ett fullständigt frigivande av kapitalrörelserna till och från utlandet. I vart fall bör enligt bankföreningens åsikt en betydande liberalisering av nuvarande stränga restriktioner på detta område kunna genomföras utan någon olägenhet.

På grund av vad sålunda anförts anser bankföreningen, att en undersökning omedelbart bör igångsättas, huruvida fortsatt valutareglering verkligen är behövlig och vilket innehåll valutaförfattningarna i så fall bör ha. Att situationen på det internationella valutaområdet delvis är något oklar kan enligt bankföreningens mening icke utgöra ett giltigt skäl för att uppskjuta en sådan utredning. I denna bör givetvis, anför föreningen, representanter för näringslivet få tillfälle att medverka.

Från rent valutamässiga synpunkter anser bankföreningen att det ej behöver möta några betänkligheter mot att vidga riksbankens möjligheter att lämna tillstånd till drivande av valutahandel. Med anledning av vad bankofullmäktige anför som motiv för sitt förslag i detta avseende vill bankföreningen emellertid framhålla, att det skulle innebära en väsentlig omläggning av de av statsmakterna uppdragna riktlinjerna för postgiro rörelsen att låta postgirokontoret i obegränsad omfattning driva handel med valutor samt hålla konton i utländska banker. En sådan ändring bör enligt bankföreningens mening icke genomföras av valutamyndigheterna, utan saken bör utredas och prövas i samma ordning som i allmänhet gäller för frågor rörande postsparbankens och postgirots ställning och uppgifter samt gränsdragningen mellan olika institut på penning- och kreditväsendets område.

Sveriges grossistförbund finner det ofrånkomligt att valutamyndigheterna alltjämt utövar en viss kontroll över kapitalrörelserna. Det är emellertid enligt förbundets mening av synnerlig vikt att denna kontroll anpassas efter den internationella utvecklingen och endast bibehålles så länge det faktiska läget påkallar detta. Förbundet anser att förekomsten av bilaterala betalningsarrangemang inte i och för sig utgör hinder för att valutaregleringen upphäves på övriga områden.

I fråga om läget på den internationella valutamarknaden hänvisar grossistförbundet till att förbundet i ett i december 1958 till finansdepartementet avgivet yttrande rörande betingelserna för valutalagens tillämpning (jfr prop. 1959: 129) erinrade om de genomgripande förändringar, som under de närmast föregående åren skett på området och som i väsentlig utsträckning grundats på internationella överenskommelser. Förbundet fortsätter.

Vi underströk samtidigt behovet av en förutsättningslös omprövning av valutaregleringen i samband med en analys av de framtida betingelserna för våra internationella betalningar. En utveckling av större marknader av den typ, som representerades av den då nybildade europeiska sexstatsgruppen, måste på längre sikt grundas på friare kapitalrörelser. Det vore därför

— framhöll vi — särskilt betydelsefullt, att man vid utformandet av de framtida planerna för vår valutalagstiftning och dess tillämpning gåve dessa en inriktning, som förde mot successiva lättnader i den bestående valutaregleringen.

Utvecklingen har sedan dess gått raskt framåt. Avvecklandet av handels- och betalningshindren mellan de till Romavtalet anslutna sex staterna har påbörjats och redan givit till resultat omfattande inbördes kapitalöverföringar. Den europeiska frihandelssammanslutningen EFTA har förverkligats och man måste räkna med att denna på sikt kommer att medföra ett vidgat handelsutbyte med därav följande krav på en expanderande och rörlig kapitalmarknad medlemsländerna emellan. Som bekant är ett av EFTA's huvudsyften att fullfölja planerna på ett gemensamt europeiskt frihandelsområde, vars förverkligande öppnar än vidare perspektiv i fråga om en mellanstatlig ekonomisk integration.

Den internationella valutasituationen har även påtagligt förändrats under det senaste året. Kapitalrörelserna såväl mellan de västeuropeiska länderna som mellan dessa och Amerikas Förenta Stater har nått en väsentligt mycket större omfattning än tidigare. De förutvarande bristerna i betalningsbalansen emellan å ena sidan de europeiska staterna och å andra sidan USA har utjämnats. Liksom i Förenta Staterna har man numera i Tyskland och i Schweiz en helt fri utländsk kapitalmarknad. Sedan den franska valutatan stabiliserats, har detta land kunnat visa ett ekonomiskt uppsving, som medfört, att utländskt kapital i allt större utsträckning börjat söka sig dit och att kapitalrörelserna med utlandet över huvud taget starkt utvecklats. Även Storbritanniens valutamässiga ställning har stärkts och man har där kunnat genomföra avsevärda liberaliseringar i fråga om kapitaltransaktioner med andra länder.

För Sveriges del har, anför grossistförbundet, under de senaste åren vissa lättnader skett i valutaregleringen, bl. a. i form av generella medgivanden i fråga om allmänhetens inköp av valutor samt i särskilda fall med avseende på valutabankernas valutahandel och betalningsförmedling. Lättnaderna har även i viss utsträckning gällt kapitalrörelser. Utvecklingen av våra internationella handels- och betalningsförbindelser motiverar emellertid, anser förbundet, att de nuvarande formerna för vår valutareglering ges en provisorisk karaktär och att fortsatt förordnande om valutareglering endast innefattar de bestämmelser, som är ofrånkomliga med hänsyn till behovet av en fortsatt kontroll över kapitalrörelserna.

Grossistförbundet anser att den utveckling som skett internationellt under det senaste året motiverar att den av förbundet år 1958 begärda utredningen nu kommer till stånd och anför härom vidare.

I motsats till bankofullmäktiges majoritet förmenar vi, att det förhållandet att den internationella valutamarknaden befinner sig i ett starkt utvecklingsskede är en omständighet, som talar för att man utan dröjsmål bör igångsätta en översyn av vår valutalagstiftning. De starka tendenser till ökad internationell handel, som i dag gör sig märkbara inom den västeuropeiska världen, är i hög grad underbyggda av stora kapitalrörelser länderna emellan i investeringssyfte. Dessa stödjes bland annat genom åtgärder, som vidtagits på många håll utomlands, för att skapa en för investeringar gynnsam atmosfär, såväl när det gäller inländskt som utländskt kapital. Man

är i dessa länder på det klara med att en av förutsättningarna för att kunna hävda sig i de stormarknader, som håller på att bildas, är att näringslivets kapitalbehov tillgodoses på ett rationellt sätt och att därför vägar öppnas för ett multilateralt kapitalutbyte.

Det gäller för vårt land att tillse, att vi kan hävda oss i denna utveckling och deltaga i den utbyggnad av vår världsdels produktivitet, som står helt i linje med de europeiska integrationssträvanden, till vilka vi anslutit oss. En förutsättning härför är en liberalisering av kapitalrörelserna med utlandet. Med den dynamik, som i dag kännetecknar utvecklingen inom Europa, är det ofrånkomligt att en utredning i fråga om hithörande problem omedelbart igångsättes så att man undviker riskerna av att genom för sent vidtagna åtgärder bli efter i utvecklingen.

Grossistförbundet anser att representanter för importhandeln och andra grenar av näringslivet bör lämnas tillfälle att medverka i den av förbundet begärda utredningen. Slutligen hemställer förbundet att bestämmelserna i 2 § valutalagen ges fortsatt tillämpning endast i den utsträckning detta är oundgängligen påkallat med hänsyn till nu rådande förhållanden och — såsom förut nämnts — högst för tiden intill innevarande års slut.

Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund och Stockholms handelskammare — i det följande gemensamt benämnda organisationerna — uttalar sin tillfredsställelse över den liberalisering av valutahandeln, som skett från riksbankens sida såväl genom generella dispenser gentemot allmänheten som genom särskilda bemyndiganden i fråga om valutabankernas valutahandel och betalningsförmedling. Denna tillfredsställelse får emellertid inte, framhåller organisationerna, tolkas som ett uttryck för att liberaliseringen nu skulle kunna avstanna eller ens att den skett i den takt och omfattning, som varit möjlig och önskvärd. Valutaregleringen bör nämligen enligt organisationernas mening snarast möjligt avvecklas. Organisationerna gör gällande att de senare årens utveckling i Sverige visar att detta är möjligt och att det bestyrkes även av erfarenheter från andra europeiska länder. Organisationerna är medvetna om att vissa delar av valutaregleringen är lättare att avveckla än andra men anser viktigt, att den kontroll över vissa transaktioner, som under ett avvecklingsskede kan vara försvarlig, inte tages till intäkt för att bibehålla regleringen i andra avseenden, där den utan olägenhet eller med fördel skulle kunna undvaras.

Organisationerna fortsätter.

Eftersom de löpande betalningarna — fränsett några ännu bestående bilaterala arrangemang — i praktiken icke längre begränsas, bör valutaregleringen beträffande dem nu kunna hävas. Betalningsmekanismen kan i detta hänseende förenklas, ej blott i fråga om den administrativa kontroll, som bankerna i riksbankens ställe ålagts utöva, utan även så, att enskilda på ett enklare sätt än nu och utan att behöva underkasta sig insyn från myndighets sida äga utföra sådana betalningar, som ändock skola och måste tillåtas.

Vad åter gäller kapitalrörelserna måste — även om kontrollen över dessa icke nu helt skulle kunna avskaffas — restriktionerna beträffande dem lättas samt kontrollförfarandet förenklas. Det är enligt vår mening ytterst angeläget, att valutalagstiftningen utformas så, att kapitalrörelser mellan

länderna underlättas samt utländska investeringar i Sverige och svenska i utlandet stimuleras. De ansträngningar, man i andra europeiska länder gjort för att skapa en för utländska investeringar attraktiv eller åtminstone neutral miljö, ha beklagligtvis icke någon motsvarighet i vårt land.

Väl visas för närvarande gentemot de direkta investeringarna — såväl svenska i utlandet som utländska i Sverige — liberalitet vid tillståndsgivningen. Beträffande båda slagen av investeringar gäller emellertid, att de icke kunna företagas med mindre riksbanken beredes insyn i projektet, något som är ägnat att hos utländska intressenter väcka allvarliga betänkligheter. Vad särskilt gäller svenska investeringar i utlandet, klavbindas dessa ej sällan genom villkor om insyn och kontroll, för att icke säga anspråk på medbestämmanderätt. Även om dessa villkor icke alltid utnyttjas av riksbanken enligt deras innehåll, framstå de för de av villkoren bundna såsom ett hinder att draga full nytta av det investerade kapitalet. De fördröja också och komplicera uppgörelser med utländska affärsförbindelser. Ändringar i dessa hänseenden böra snarast möjligt komma till stånd.

Den ökning av det intereuropeiska varuutbytet, som nu allmänt eftersträvas, måste få sin motsvarighet även i fråga om utbyte av företagarverksamhet och tekniskt kunnande. Detta möjliggöres numera ofta genom kapitaltransaktioner i samband med nyetablering utomlands. Det är därför även ur sådan synpunkt angeläget, att liberaliseringen av kapitalrörelserna underlättas. En viss frihet beträffande kapitalrörelser över huvud är likaså en viktig faktor i konkurrensen om utländskt, till direkta investeringar villigt kapital. Dylika investeringar ske i regel genom bolags- eller filialbildning, och i Sverige verksamma dotterbolag eller filialer till utländska företag betraktas ju såsom valutainlänningar och äro därmed underkastade samma begränsningar i valutahänseende som andra svenska bolag.

Organisationerna påpekar att indirekta investeringar, s. k. portföljplaceringar, som regel icke medges, vare sig svenska i utlandet eller utländska i Sverige. Organisationerna delar visserligen den av riksbanken synbarligen omfattade åsikten, att en liberalisering av de direkta investeringarna bör komma i första rummet men anser att gränsen mellan direkta och indirekta investeringar är flytande och att produktiva internationella kapitalrörelser väsentligen underlättas genom rörlighet i värdepappershandeln. De betänkligheter mot större frihet för de indirekta investeringarna, som alltjämt åberopas av riksbanken, synes i dagens läge överdrivna. Ståndpunkten bör därför — särskilt i betraktande av den ökade rörlighet för kapitalet som numera gäller i flertalet övriga europeiska länder — tagas under omprövning. Det kan enligt organisationerna icke vara till fördel för svensk ekonomi att ställa sig utanför den internationella utvecklingen i detta hänseende. För våra utländska handelspartners måste det, mot bakgrunden av läget i det övriga Europa, te sig obegripligt och knappast förtroendeingivande, att en utlänning alls icke — eller blott med största svårighet — får placera pengar i Sverige eller göra sina här inestående medel räntebärande.

Organisationerna vänder sig mot vad bankofullmäktige i sin framställning anfört i fråga om en översyn av valutalagstiftningen och anför bl. a. att den omständigheten att utvecklingen fortskrider på valutaområdet icke kan vara något skäl mot en utredning rörande avveckling av regleringen. Det kommer, menar organisationerna, ända tills den slutliga avvecklingen

är omedelbart förestående att kunna sägas, att utvecklingen befinner sig i ett övergångsskede. Utredningen bör därför komma till stånd nu. Därest förbättringen av valutasituationen i Västeuropa fortskrider i samma snabba takt som hittills, kan läget om ett år eller när, som bankofullmäktige säger, bilden på det internationella området klarnat vara det att en ytterligare utredning av frågan endast skulle tjäna till att onödigtvis fördröja valutaregleringens avveckling.

I fråga om den internationella valutasituationen har organisationerna — såsom i yttrandet närmare utvecklas — samma uppfattning som grossistförbundet. Mot bakgrunden av vad organisationerna i denna del anför kan de icke dela den av bankofullmäktige uttalade uppfattningen, att valutasituationen för vårt land är oförändrad i förhållande till läget vid den tidpunkt — februari 1959 — då bankofullmäktige förra gången hemställde om förlängning av valutaregleringen. Genom den utveckling, som ägt rum utomlands, har behovet av en snar avveckling av den svenska valutaregleringen ytterligare accentuerats. Även om hela regleringen icke kan avskaffas med ett slag kan organisationerna inte finna att de för en förlängning anförda skälen — behovet av kontroll över kapitalrörelserna och vissa bilaterala betalningsarrangemang — motiverar en reglering i den av bankofullmäktige föreslagna utsträckningen. Ett förordnande om fortsatt valutareglering, vilket såsom tidigare nämnts enligt organisationernas mening icke bör meddelas för längre tid än till innevarande års utgång, bör, anför organisationerna, icke omfatta flera delar av valutalagen än som i nuvarande läge befinnes påkallat.

Organisationerna fortsätter.

Bland punkter, vilka böra kunna utgå, vilja vi, förutom p. 3, framhålla även p. 6. Vidare måste ifrågasättas, huruvida förordnande jämlikt p. 5 erfordras i annat hänseende än möjligen beträffande svenska sedlar och skiljemynt samt utländska värdepapper. Förordnande jämlikt p. 2, p. 4 och p. 7 kan, såsom framgår vid en jämförelse med § 2, 1 st. i valutaförordningen, respektive av riksbanken lämnade generella dispenser, endast delvis vara påkallat, men vi lämna här därhän, huruvida erforderliga modifieringar i dessa punkter skola åvägbringas genom begränsningar i den till Konungen lämnade fullmakten, genom bestämmelser i valutaförordningen eller genom generella dispenser av riksbanken.

I den mån en reglering anses erforderlig, på grund av återstående bilaterala arrangemang, bör antingen regleringen uttryckligen begränsas till dessa eller ock desamma överföras till clearinglagens område — så att den såväl administrativt som för de enskilda betungande kontrollen över övriga löpande betalningar kan upphöra. Det kan icke anses försvarligt att — vare sig under hänvisning till våra numera föga omfattande bilaterala arrangemang eller till ett behov av kontroll av kapitalrörelserna — belasta de löpande betalningarna med en tidsödande och kostsam kontroll. Valutaförordningens förbud för valutainlämning att mottaga betalning från valuta-utlämning bör bl. a. av denna anledning upphävas; i vart fall bör i sådant hänseende de s. k. försäljningsanmälningarna utan olägenhet kunna slopas. För den kontroll över kapitalutförseln, som alltjämt må befinnas erforderlig, bör ett enklare och smidigare system tillämpas än det nuvarande med de

s. k. inköpsanmälningarna. Något generellt betalningsförbud bör i varje fall ej ifrågakomma. — — —

Upplåning eller annan skuldsättning gentemot utlandet bör medgivas, i varje fall i anslutning till löpande betalningar, så att övertrasseringar å konton eller diskontering av växlar i utlandet kunna ske utan särskilt tillstånd. Likaså bör det vara möjligt för en exportör att utan särskild exportlicens lämna kredit på längre tid än sex månader.

Formalitetserna liksom de av riksbanken uppställda villkoren i samband med de direkta investeringarna böra — såsom redan i det föregående anmärkts — avskaffas. Frågor om tilldelning av valuta för mindre sådana investeringar böra kunna handläggas direkt av valutabankerna.

Organisationerna erinrar vidare om att enligt gällande dispenser valutainlåning äger försälja utländska värdepapper till annan valutainlåning och likaså utföra utländska värdepapper för försäljning utomlands och därefter använda influten likvid till inköp av andra utländska värdepapper. Organisationerna anser att det under sådana förhållanden även bör vara tillåtet att för inköp av utländska värdepapper förvärva sådan utländsk valuta, som skapats genom försäljning av utländska värdepapper. Detta skulle kunna genomföras genom anordnande av särskilda »kapitalvalutakonton». För den utländska handeln med svenska värdepapper kunde en motsvarande anordning prövas.

Vad angår valutaförordningen finner organisationerna de av bankofullmäktige föreslagna ändringarna otillräckliga för att motsvara den valutareglering som faktiskt upprätthålles. Av de för valutaregleringen i dagens läge avgörande skiljelinjerna mellan å ena sidan kapitaltransaktioner och å den andra löpande betalningar samt, inom denna senare grupp, mellan bilaterala betalningar och övriga återfinnes icke, anför organisationerna, något i valutaförordningens bestämmelser. Redan en flyktig blick på meddelade generella dispenser ger vid handen, menar organisationerna, att de i valutaförordningen intagna in- och utförselförbuden samt betalningsförbuden kan modifieras i väsentliga hänseenden.

Organisationerna fortsätter.

I 6 § andra stycket 3) stadgas förbud för valutainlåning att ikläda sig gäld till någon, som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder. Detta stadgandes räckvidd är alldeles för vidsträckt. Bestämmelsen bör erhålla en snävare avfattning, så att utanför dess tillämplighetsområde falla åtminstone upptagande i utlandet av korta krediter, övertrasseringar samt diskontering av växlar.

De i §§ 7 och 8 upptagna bestämmelserna böra kunna lindras eller upphävas.

9 § andra stycket innehåller bl. a. förbud för valutainlåningar att sinesmellan överlåta värdepapper. Stadgandet infördes 1949 i uppgivet syfte att hindra hugade emigranter från att skaffa sig tillgångar i utlandet. Med hänsyn till vad valutastyrelsen i sin senaste redogörelse uppgivit beträffande behandlingen av emigranter i valutahänseende samt till innehållet i de generella dispenser, riksbanken meddelat beträffande värdepappershandeln, bör detta förbud numera kunna utgå ur valutaförordningen.

I 10 § andra stycket stadgas, beträffande försäljning mellan ekonomiskt

närstående subjekt, förbud mot sådan i visst syfte företagen prissättning, som avviker från den i allmänhet gällande. Bestämmelsen är i vad den tar sikte på s. k. skenfakturerings överflöd, då sådana åtgärder kunna beivras med stöd av andra bestämmelser i valutaförordningen eller i införsel- och utförsselförfattningarna. För fakturerings av halvfabrikat inom en koncern är det svårt att tala om några i allmänhet gällande priser, och vissa priser kunna ibland uttagas vid export på en exportmarknad, utan att för den skull kunna uttagas vid export till ett annat land. Stadgandets avfattning är i sådana hänseenden missvisande och kan därigenom vålla osäkerhet. Det är också att märka, att det stadgande inom skattelagstiftningen, som synes ha tjänat till förebild för nämnda bestämmelse, icke såsom denna förbjuder och straffbelägger dylika transaktioner utan endast behandlar dem på särskilt sätt i skattehänseende.

Organisationerna uttalar slutligen att från de synpunkter, som de har att beakta, intet är att anföra rörande det av bankofullmäktige aktualiserade spørsmålet om vidgning av kretsen av dem, som äger driva handel med utländska valutor.

Departementschefen

Den för valutaregleringen i vårt land grundläggande författningen är 1939 års valutalag. Denna är en fullmaktslag, som numera gäller tills vidare. Med stöd av lagen kan Kungl. Maj:t, på framställning av fullmäktige i riksbanken, med riksdagens samtycke förordna om valutareglering. Sådant förordnande innebär att bestämmelser av visst i valutalagen angivet innehåll kan helt eller delvis göras tillämpliga under viss tid, högst ett år. De åsyftade valutareglervisa bestämmelserna jämte allmänna tillämpningsföreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t genom en särskild förordning, valutaförordningen. Förslag härtill skall föreläggas riksdagen, då samtycke till förordnande om valutareglering begäres. Riksbanken äger meddela särskilda föreskrifter rörande valutaregleringens tillämpning.

Förordnande om valutareglering har senast meddelats för tiden den 1 juli 1959—den 30 juni 1960. Förordnandet omfattar 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § valutalagen. Kungl. Maj:ts bestämmelser om valutaregleringen återfinnes i valutaförordningen den 5 juni 1959. Denna gäller för samma tid som det nuvarande förordnandet om valutareglering.

Fullmäktige i riksbanken har funnit behov föreligga av valutareglering även efter den 30 juni 1960 och hemställer om fortsatt sådan reglering för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. Förordnandet om fortsatt reglering bör enligt fullmäktiges mening omfatta samma lagrum i valutalagen som det nu gällande förordnandet.

Vid remissbehandlingen har de hörda myndigheterna tillstyrkt, att valutaregleringen förlänges i enlighet med bankofullmäktiges förslag. Övriga remissinstanser — representerande det privata näringslivet — har ej heller velat motsätta sig en fortsatt reglering. Därvid har förutsatts att en utred-

ning rörande valutaregleringen snarast kommer till stånd. De flesta av dessa remissinstanser anser därjämte att regleringen bör förlängas på allenast ett halvt år och förordar för denna tid ett mindre omfattande förordnande än bankofullmäktige föreslagit.

För egen del anser jag liksom bankofullmäktige, att valutareglering icke kan undvaras efter utgången av juni månad innevarande år. Jag tillstyrker därför att riksdagens samtycke till fortsatt sådan reglering inhämtas. Förordnandet om valutareglering bör såsom hittills avse ett år. Det bör innehålla fullmakter för Kungl. Maj:t i överensstämmelse med vad bankofullmäktige förordat. Jag vill emellertid i detta sammanhang förutskicka att den faktiska omfattningen av regleringen på området därmed icke är helt avgjord. Detta sker — inom de gränser som uppdrages av fullmakterna — i första hand genom valutaförordningen. Till denna återkommer jag i det följande.

I likhet med bankofullmäktige finner jag vissa skäl tala för att frågan om en författningsmässig nydaning av valutaregleringen upptages till prövning. Jag är emellertid inte beredd att omedelbart föranstalta om utredning i ämnet. Såsom fullmäktige framhållit synes den internationella utvecklingen på valutaområdet för närvarande befinna sig i ett övergångsskede. I flertalet remissyttranden betonas också att förhållandena på detta område nu är underkastade fortlöpande och ej oväsentliga förändringar. Att så är fallet synes för övrigt vara en naturlig följd av öppnandet av sex- och sjustatsmarknaderna. Den utveckling som sålunda pågår bör enligt min åsikt antaga fastare konturer, innan tiden är mogen för en utredning i nyss angivna hänseende. Frågan får således prövas när läget kan bättre överblickas.

Fullmäktige i riksbanken har föreslagit en viss lättnad i fråga om den fortsatta valutaregleringen. Sålunda anser fullmäktige att man i valutaförordningen kan undvara det i 6 § andra stycket 2) upptagna förbudet för den, som är bosatt här i riket, att lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet. Till denna uppfattning, som biträts av samtliga remissinstanser, kan jag ansluta mig.

Vidare finner fullmäktige skäl föreligga för en vidgning av kretsen av de institutioner, som äger driva handel med valutor. Sålunda skulle postgirokontoret jämföras med valutabank för att kunna hålla bankkonton i utlandet och genomföra vissa för poströrelsen erforderliga valutaaffärer. Därjämte ifrågasättes om icke sparbanker, där för uppgifterna tillräckligt kvalificerad personal finnes tillgänglig, borde få medverka vid utlandsbetalningar.

Invändningar mot bankofullmäktiges framställning i dessa delar har gjorts av Svenska bankföreningen samt bank- och fondinspektionen. Bankföreningen ställer sig sålunda avvisande till tanken att ge postgirokontoret ställning som valutabank. Bankinspektionen — som inte motsätter sig att sparbank engageras i valutahandeln, därest den har en för ändamålet lämplig organisation och verksamheten bedrivs i betryggande ordning — anser att

det från sparbankshåll föreslagna systemet med in blanco utställda checkar icke kan godtagas såvitt nu är i fråga.

Enligt min mening talar i och för sig goda skäl för att jämställa postgirokontoret med valutabank. Saken synes emellertid erfordra ytterligare beredning och torde, sedan denna skett, få upptagas i lämpligt sammanhang. Det beträffande sparbankerna väckta förslaget finner jag icke vara av beskaffenhet att kunna genomföras i föreliggande skick, utan frågan synes böra bli föremål för förnyade överväganden.

Bankofullmäktige har icke ifrågasatt annan ändring i valutaförordningen än nyss angivits. Flertalet av de remissinstanser, som representerar det privata näringslivet, anser däremot att genom valutaförordningen bör medges ytterligare, delvis betydande lättnader i valutaregleringen.

Såsom jag tidigare uttalat bör en utredning rörande valutaregleringen komma till stånd då läget bättre kan överblickas. Vid utredningen bör helt naturligt särskild uppmärksamhet ägnas de stadganden som från olika synpunkter gjorts till föremål för ändringsförslag. I avbidan på en sådan översyn är jag icke nu beredd att tillstyrka några inskränkningar i valutaförordningens materiella innehåll utöver vad jag nyss förordat. Jag vill emellertid i sammanhanget erinra om riksbankens möjlighet att ge dispenser, vilken i icke oväsentlig omfattning utnyttjats.

I samband med att valutaregleringen nu förlänges vill jag förorda att de delvis föråldrade ansvarsbestämmelserna i valutaförordningen anpassas till modernare strafflagstiftning. Utformningen synes kunna ske i huvudsak efter mönster av motsvarande bestämmelser i det förslag till lag om straff för varusmuggling, i fråga om vilket proposition till riksdagen beslutats tidigare i dag.

De ändringar i valutaförordningens ansvarsbestämmelser — 15, 17, 19 och 21 §§ — som nu förordas, innebär vissa lindringar i förhållande till gällande stadganden. Av betydelse är i främsta rummet att ansvaret för icke uppsåtliga brott som avses i 15 § begränsas till fall av grov oaktsamhet samt att frihetsstraff, medverkansansvar och förverkande endast skall kunna ifrågakomma vid uppsåtligt brott. Ändringarna bör genomföras från och med den 1 juli 1960. Med hänsyn till att lagen om straff för varusmuggling avses träda i kraft den 1 januari 1961, torde emellertid 21 § valutaförordningen — vari rörande användningen av tvångsmedel m. m. hänvisas till gällande författningar om straff för olovlig varuutförsel eller varuinförsel — intill sistnämnda dag få tillämpas i sin nu gällande lydelse.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte

dels begära riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § tredje stycket valutalagen förordnar, att vad i 2 § första stycket 1), 2) och 4) — 7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § samma lag stadgas skall äga fortsatt tillämpning

under tiden från och med den 1 juli 1960 till och med den 30 juni 1961;

dels ock inhämta riksdagens yttrande över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264), så ock om fortsatt giltighet av samma förordning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Sohlman

Valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)**Inledande bestämmelser**

1 §.

I denna förordning förstås med

betalningsmedel: sedlar och skiljemynt samt växlar, checkar och andra penninganvisningar;

utländska betalningsmedel: utländska sedlar och skiljemynt samt andra betalningsmedel, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt;

utländska fordringar: fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt och icke grunda sig på värdepapper, dock att till fordran, som här avses, ej skall räknas på avtal grundad fordran, där betalningen fortfarande är betingad av avtalets fullgörande å fordringsägarens sida;

utländska banktillgodohavanden: utländska fordringar, som innestå på räkning hos den, som inom riket äger driva bankrörelse eller som utom riket driver bank- eller bankirrörelse;

värdepapper: aktier, lottbrev och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer och andra förskrivningar, vilka utfärdats för särskilda delar av skuldbelopp och uppenbarligen äro avsedda för den allmänna rörelsen, så ock handlingar, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över värdepapper (certifikat);

utländska värdepapper: värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet;

vederlag i svenskt mynt: vederlag, som är bestämt att utgå i svenskt mynt eller som utgöres av fordringar eller värdepapper, vilka äro utställda i svenskt mynt.

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning, i vad angår fysisk person, svensk medborgare med fast bostad i Sverige, så ock utlänning, som haft fast bostad i Sverige sedan den 1 januari 1957. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som med stöd av särskilt tillstånd driver näring här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Om köp och försäljning av utländska betalningsmedel och utländska fordringar

2 §.

Utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärfvas allenast från riksbanken eller genom dess förmedling och föryttras allenast till riksbanken eller genom dess förmedling.

Riksbanken äger meddela

a) bankaktiebolag tillstånd att, för egen eller riksbankens räkning, driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar;

b) postverket tillstånd att driva den handel med utländska betalningsmedel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar och postgiro; samt

c) bankaktiebolag eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken prövar erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål.

Bankaktiebolag, som erhållit tillstånd varom under a) sägs, benämnes i denna förordning valutabank.

3 §.

Riksbanken äger närmare bestämma, i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärvas eller föryttras.

Om utförelse av betalningsmedel, fordringsbevis och värdepapper med mera

4 §.

Betalningsmedel och värdepapper så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, må ej utan riksbankens tillstånd utföras ur riket.

5 §.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest

1) tillgodohavande här i riket skall överföras till konto eller räkning, som föres i utlandet;

2) den, som är bosatt här i riket, skall överlåta tillgång, som i 4 § sägs, å den som är bosatt i utlandet; eller

3) den, som är bosatt här i riket, skall verkställa inbetalning å eller överföring till konto eller räkning, som här föres till förmån för någon som är bosatt i utlandet, eller eljest verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person.

Om införelse av betalningsmedel och värdepapper, så ock om försäljning av värdepapper med mera

6 §.

Betalningsmedel så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, ävensom talonger till värdepapper må ej utan riksbankens tillstånd införas till riket.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest den, som är bosatt här i riket, skall

1) direkt eller genom annans förmedling, i annat fall än i första stycket avses, mottaga betalning från någon, som är bosatt i utlandet;

2) lämna försträckning mot säkerhet av borgen av någon, som är bosatt i utlandet; eller

3) ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

7 §.

Utan riksbankens tillstånd må värdepapper icke till riket införas annorledes än genom översändande till riksbanken eller till valutabank. Sålunda införda värdepapper må av valutabank utlämnas allenast i samband med deras försäljning eller återförande till utlandet, såvida icke riksbanken annat medgiver.

8 §.

Värdepapper, som efter denna förordnings ikraftträdande till riket införts eller som här förvaras för någon, som är bosatt i utlandet, må ej utan riksbankens tillstånd försäljas.

Vid meddelande av tillstånd, som i första stycket sägs, må riksbanken jämväl bestämma i vilken ordning försäljningen skall ske och i vilken omfattning säljaren skall äga förfoga över köpeskillingen.

**Om förfogande över utländska betalningsmedel, utländska fordringar
och utländska värdepapper med mera**

9 §.

Över utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som tillhöra någon här i riket bosatt, må ej utan riksbankens tillstånd så förfogas, att ägarens innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden därigenom förminskas; dock att sådant tillstånd ej erfordras för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till den, som erhållit tillstånd, varom i 2 § andra stycket under c) sägs.

Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om andra utländska fordringar än banktillgodohavanden, så ock beträffande utländska värdepapper, där fordringarna eller värdepapperen tillhöra någon här i riket bosatt.

10 §.

Här i riket bosatt, som gentemot utlandet äger rätt att kräva betalning eller som ådragit sig betalningsskyldighet gentemot utlandet, må ej medgiva anstånd med eller uppskjuta betalningen eller träffa avtal om betalning annorledes än med vanliga betalningsmedel, såvitt ej annat följer av handelsbruk.

Ej heller må här i riket bosatt, i syfte att kringgå denna förordnings bestämmelser, till någon, som är bosatt i utlandet och med vilken han har gemensamt ekonomiskt intresse, sälja eller av honom köpa varor till annat pris än det i allmänhet gällande eller i samma syfte vidtaga andra liknande åtgärder.

Särskilda bestämmelser

11 §.

Genom denna förordning göres ej inskränkning i riksbanken tillkommande befogenheter eller i den handlingsfrihet, som tillförsäkrats den internationella regleringsbanken i Basel (Banque des Règlements Internationaux).

12 §.

Denna förordning äger ej tillämpning å utländsk medborgare, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, ej heller å medlemmar av sådan persons familj eller hans enskilda tjänare, därest de bo hos honom och äro utländska medborgare.

13 §.

En var, som är bosatt här i riket eller eljest här uppehåller sig, är pliktig att, i den omfattning riksbanken finner erforderligt, till riksbanken lämna uppgift angående

a) de utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper, som han äger eller innehar;

b) tillgångar i utlandet, vilka tillhöra eller finnas framdeles skola tillkomma honom;

c) guld (även arbeten därav) och guldmynt, som tillhöra honom och som förvaras här i riket; samt

d) förpliktelser, vilka han åtagit sig eller för vilka han eljest häftar gentemot utlandet.

Den som, utan att vara bosatt här i riket, här uppehåller sig är, jämväl i andra fall än i första stycket avses, pliktig att i den omfattning riksbanken finner erforderligt till riksbanken lämna uppgift angående de svenska betalningsmedel och svenska värdepapper, som han äger eller innehar, så ock angående sina fordringar hos eller skulder till här i riket bosatt person.

I förpliktelse, varom i första stycket under d) förmåles, innefattas jämväl åtagande att för någon i utlandet bosatt förvara betalningsmedel, fordringsbevis, värdepapper, guld (även arbeten därav) eller guldmynt.

Underlåter någon att fullgöra uppgiftsskyldighet varom ovan sägs, äger riksbanken förelägga honom lämpligt vite. Riksbanken äger jämväl, där så erfordras för nödig upplysnings vinnande, vid lämpligt vite förelägga uppgiftsskyldig att för riksbanken eller den, som handlar å riksbankens vägnar, tillhandahålla sina handelsböcker jämte därtill hörande handlingar.

14 §.

Riksbanken äger medgiva befrielse från eller lindring i de skyldigheter, som stadgas genom denna förordning.

Ansvarsbestämmelser

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot någon av de i 2 och 4—10 §§ meddelade föreskrifterna eller
2) för kringgående av förbud, som gäller enligt dylik föreskrift, använder sig av eller medverkar såsom bulvan eller

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt till förvärv eller föryttring av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller till riksbankens tillstånd, där sådant erfordras, eller

4) urakllåter att fullgöra av riksbanken jämlikt 13 § första eller andra stycket föreskriven uppgiftsskyldighet eller ock

5) för fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet, som under 4) sägs, avger oriktig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.

Förbryter sig någon av vårdslöshet på sätt i första stycket sägs, vare straf-

fet dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.

16 §.

Lika med olovlig utförsel i strid mot 4 § eller olovlig införsel i strid mot 6 eller 7 § anses försök därtill.

Vad i 15 § är stadgat angående straff för den som uppsåtligen genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt eller tillstånd, som avses i nämnda paragraf under 3), skall äga tillämpning jämväl beträffande den som uppsåtligen genom oriktig uppgift försöker skaffa sig sådan rätt eller sådant tillstånd.

17 §.

Dömes någon till straff enligt 15 eller 16 §, må domstolen, efter ty skäligt finnes, kunna förordna, att betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför skola, ändock att de ej tillhöra den dömden, vara, helt eller intill visst belopp, förverkade till kronan eller att den dömden skall vara pliktig att till kronan, helt eller delvis, utgiva deras värde.

Påföljd av förverkande må dock ej inträda, där egendom, varom i första stycket sägs, tillhör annan än den dömden och ägaren icke finnes hava ägt kännedom om brottet eller skälig anledning att misstänka detsamma.

18 §.

Den, som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, straffes, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, med dagsböter.

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, vare ock med dagsböter straffad, där han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

19 §.

Medverkan till brott, som i denna förordning sägs, straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat, och skall därvid vad i 17 § sägs äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Brott mot denna förordning må av allmän åklagare åtalas endast efter angivelse, såvitt angår i 18 § andra stycket omförmäld förseelse, vilken ej innefattar tjänstefel, av målsäganden och eljest av riksbanken. Åtalet anhängiggöres vid allmän domstol.

Det ankommer på vederbörande länsstyrelse att på framställning av riksbanken, efter prövning av förekommande förhållanden, förordna om uttågande av vite, som i 13 § fjärde stycket sägs.

21 §.

I fråga om de i 4 §, 6 § första stycket och 7 § meddelade förbud skall vad i gällande författningar om straff för olovlig varuutförsel eller varuinförsel är stadgat angående beslag och tillsyn äga motsvarande tillämpning; dock att undersökning å person må å ort och i den ordning, som i nämnda författningar stadgas, företagas närhelst anledning därtill föreligger.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 juli 1959 och gälla till och med den 30 juni 1960.